

Sygn. akt **XXVII Ca 3086/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Waldemar Beczek (spr.)
Sędziowie:	SO Grzegorz Tyliński SR del. Renata Drozd-Sweklej
Protokolant:	sekr. sądowy Magdalena Kacprzyk

po rozpoznaniu w dniu 7 października 2016r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. M. i R. M.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie

z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt I C 3291/15

1. oddała apelację;
2. zasądza od (...) S.A. w W. solidarnie na rzecz M. M. i R. M. kwotę 2400 (dwa tysiące czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej,

SSR Renata Drozd-Sweklej SSO Waldemar Beczek SSO Grzegorz Tyliński

Sygn. akt XXVII Ca 3086/16

UZASADNIENIE

M. M. i R. M. pozwem z 26 października 2015 r. wnieśli o zasądzenie solidarnie na ich rzecz od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. (poprzednio (...) Bank spółka akcyjna z siedzibą w W.) kwoty 11.193,35 złotych wraz z odsetkami ustawowymi:

- od kwoty 3.780,00 zł od dnia 27 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty;
- od kwoty 4.002,05 zł od dnia 2 października 2012 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 3.411,30 zł od dnia 7 października 2015 r. do dnia zapłaty.

Na wypadek uznania, że odsetki przypadają od terminów późniejszych, powodowie wnieśli o zasądzenie odsetek ustawowych:

- od kwoty 7.782,05 zł od dnia 29 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 3.411,30 zł od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Ponadto wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu.

Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie wyrokiem z 10 marca 2016 r. wydanym w sprawie IC 3291/15 zasądził od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. M., R. M. kwotę 11.193,35 złote wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi:

- od kwoty 7.782,05 zł od dnia 29 sierpnia 2015 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 3.411,30 zł od dnia 7 listopada 2015 roku do dnia zapłaty

oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz zasądził od pozwanego (...) S. A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów M. M., R. M. kwotę 2.994 złote tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia i rozważania:

W dniu 13 sierpnia 2009 r. pomiędzy M. M. i R. M., a (...) spółką akcyjną z siedzibą w W. (poprzednio (...) Bank spółka akcyjna z siedzibą w W.) została zawarta umowa numer (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF na kwotę 360.000,00 złotych na okres 360 miesięcy.

W § 3 umowy kredytu zawarty został katalog możliwych sposobów prawnego zabezpieczenia kredytu, spośród których przy podpisywaniu umowy został zaznaczony sposób zabezpieczenia wskazany w ustępie 3. wskazanego zapisu umowy, tj. zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu kredytu w (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Zgodnie z treścią § 3 ust. 3 umowy kredytu, jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlegałoby automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógłby przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Ponadto Kredytobiorcy upoważnili bank do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50 % różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym Kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez Kredytobiorcę, tj. 3.780,00 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu automatycznego przedłużenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji .

Integralną część umowy stanowił Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach „(...) hipotecznych. W § 25 umowy kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznali jego wiążący charakter.

Zgodnie z definicją zawartą w rozdziale III Regulaminu przez kredytobiorcę należało rozumieć osobę fizyczną lub osoby fizyczne, z którą/z którymi (...) zawarł umowę kredytową/umowę pożyczki. Prawne zabezpieczenie kredytu zostało określone natomiast jako prawna forma zabezpieczenia wierzytelności (...) z tytułu udzielonego kredytu/pożyczki hipotecznej, przyjmowana przez (...) zgodnie z obowiązującymi w (...) zasadami dotyczącymi prawnego zabezpieczenia wierzytelności (...). Przez zdolność kredytową należało zaś rozumieć zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu/pożyczki hipotecznej wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty.

W myśl § 5 ust. 1 pkt 1-5 zawartym w rozdziale IV Regulaminu kredyt/pożyczka hipoteczna mogła być udzielony osobie fizycznej, która posiadała pełną zdolność do czynności prawnych, status rezydenta, dowód osobisty lub paszport oraz kartę pobytu, udokumentowane dochody ze źródeł zaakceptowanych przez (...), zdolność kredytową zgodnie z obowiązującymi w (...) przepisami.

Zgodnie z § 7 ust. 1 pkt 1-3 Regulaminu (R.. IV) (...) uzależniał udzielenie kredytu/pożyczki hipotecznej od przedstawienia przez wnioskodawcę wymaganych informacji oraz dokumentów niezbędnych do dokonania oceny zdolności kredytowej, przedstawienia przez wnioskodawcę prawnego zabezpieczenia kredytu zaakceptowanego przez (...) oraz udokumentowania wniesienia środków własnych na cel będący przedmiotem kredytu hipotecznego w wymaganej wysokości. Wysokość środków, jakie Wnioskodawca był zobowiązany była podawana do publicznej wiadomości przez (...) oraz w Internecie na stronach informacyjnych (...). Wnioskodawca przy zawieraniu umowy kredytu był zobowiązany do pokrycia kosztów m. in. opłat notarialnych, sądowych oraz innych opłat związanych z ustanowieniem prawnego zabezpieczenia kredytu/pożyczki hipotecznej (ust. 2 pkt 2). Zgodnie z treścią § 8 ust. 1 pkt 1-3 Regulaminu (R.. IV) wysokość kredytu uzależniona była od posiadanej przez Wnioskodawcę zdolności kredytowej, wartości i rodzaju przedstawionych przez wnioskodawcę zabezpieczeń oraz celu oraz rodzaju kredytu/pożyczki hipotecznej. W § 9 ust. 5 pkt 1 i 2 Regulaminu określono natomiast, że kredyty przeznaczone na finansowanie nabycia od Spółdzielni/Inwestora Zastępczego lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego mogą zostać udzielone, jeśli zostaną spełnione następujące warunki: okres do zakończenia inwestycji nie jest dłuższy niż 36 miesięcy, zabezpieczeniem dodatkowym kredytu, na okres do dnia sporządzenia aktu notarialnego przenoszącego prawo własności nieruchomości będzie cesja na rzecz (...) wierzytelności z tytułu wniesionego wkładu budowlanego lub wniesionych przedpłat.

Stosownie do § 11 ust. 1 Regulaminu, aby ubiegać się o kredyt/pożyczkę hipoteczną w ramach (...) wnioskodawca składał kopię dowodu osobistego lub paszportu wraz z kartą pobytu z wpisanym nr PESEL lub zaświadczeniem o zarejestrowaniu pobytu obywatela Unii Europejskiej; poprawnie wypełniony i podpisany wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki hipotecznej wg wzoru (...) wraz z wymaganymi załącznikami; dokumenty stwierdzającego źródło i wysokość dochodów wnioskodawcy; dokumenty dotyczące stanu prawnego nieruchomości; wycenę nieruchomości sporządzoną przez rzeczoznawcę majątkowego zaakceptowanego przez (...) ((...)) mógł zwolnić wnioskodawcę z obowiązku przedkładania wyceny); inne dokumenty mogące mieć wpływ na ocenę wniosku o kredyt/pożyczkę hipoteczną, określane indywidualnie przez (...); inne dokumenty, w zależności od rodzaju kredytu/pożyczki.

Zgodnie z § 17 ust. 1 Regulaminu zawartym w rozdziale VI, obowiązkowymi prawnymi zabezpieczeniami udzielonego kredytu/pożyczki hipotecznej, w przypadku kredytów/pożyczek hipotecznych udzielanych w złotych waloryzowanych kursem były: hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym należącej/ym do Wnioskodawcy lub osoby trzeciej, z zastrzeżeniem § 18 (pkt 1); w przypadku kredytów/pożyczek hipotecznych udzielanych w złotych - hipoteka zwykła w wysokości udzielonej kwoty kredytu/pożyczki hipotecznej na zabezpieczenie kredytu/pożyczki hipotecznej i hipoteka kaucyjna na zabezpieczenie odsetek za 3 lata kredytowania, obliczonych wg stopy procentowej, obowiązującej w (...) w dniu podjęcia decyzji kredytowej, na zabezpieczenie odsetek i kosztów, ustanowione na nieruchomości/ograniczonym prawie rzeczowym, należącym do wnioskodawcy lub osoby trzeciej z zastrzeżeniem § 18 (pkt 2); przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych do wysokości sumy ubezpieczenia, ustalonej w umowie kredytu: nieruchomości obciążonej hipoteką, zaś w przypadku kredytów o charakterze budowlanym w okresie inwestycji, przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych w stadium budowy (pkt 3 a i b); wskazanie (...) jako wyłącznego uposażonego w umowie (...) oraz dokonanie cesji praw z ww. umowy ubezpieczenia na (...) na rzecz (...) (pkt 4).

W myśl § 22 Regulaminu w przypadku, w którym w okresie obowiązywania umowy kredytowej zmniejszy się wartość ustanowionych zabezpieczeń, wystąpi zagrożenie terminowej spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej z powodu pogorszenia się stanu majątkowego Kredytobiorcy, bądź zajdą zdarzenia, w wyniku których ustanowione zabezpieczenia staną się w ocenie (...) niewystarczające, (...) mógł zażądać ustanowienia dodatkowego prawnego

zabezpieczenia kredytu/pożyczki hipotecznej, pod rygorem wypowiedzenia umowy. Zgodnie z § 19 ust. 1 pkt 3 i 4 Regulaminu (...) uruchamiał kredyt m. in. po ustanowieniu prawnych zabezpieczeń kredytu/pożyczki hipotecznej, określonych w umowie z zastrzeżeniem § 19 Regulaminu oraz spełnieniu warunków zawartych w umowie.

Podstawą zawarcia umowy kredytu był wniosek kredytowy złożony przez M. M. oraz R. M. w dniu 1 lipca 2009 r. sporządzony na formularzu udostępnionym przez (...) S.A z siedzibą w W.. Wnioskowana kwota kredytu wynosiła 360,000,00 zł, zaś okres kredytowania określony został na 360 miesięcy.

Jako docelowe zabezpieczenie spłaty kredytu wskazane zostały: hipoteka na nieruchomości, ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wraz z przelewem praw z polisy oraz jako zabezpieczenia przejściowe - ubezpieczenie kredytu pomostowe, do czasu przedstawienia odpisu z prawomocnie wpisaną hipoteką na pierwszym miejscu oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

We wniosku zawarte zostało oświadczenie powodów, zgodnie z którym wyrazili oni zgodę na udostępnienie przez (...) S.A. z siedzibą w (...) S.A. z siedzibą w W. informacji stanowiących ich dane osobowe oraz objętych tajemnicą bankową zawartych w dokumentacji kredytowej zebranej przez (...) S.A przed zawarciem i w trakcie trwania umowy kredytowej, w celu wykonania Generalnej Umowy (...) Niskiego Wkładu w Kredytach i Pożyczkach Hipotecznych zawartej przez (...) S.A. i (...) S.A.

W kalkulacji kredytowej sporządzonej dla M. M. oraz R. M. przez (...) S.A. w W. zawarto różnego rodzaju dane liczbowe, w tym pod pozycją „składka ubezp. od obniżonego wkładu od 30 % wartości nieruchomości” wpisano wartość 3.780,00 zł.

Decyzją kredytową z dnia 3 sierpnia 2009 roku (...) S.A. w W. przyznał M. M. oraz R. M. kredyt w wysokości 360.000,00 zł. Jako prawne zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę łączną kaucyjną do kwoty 540.000,00 zł; przelew na rzecz (...) praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką do wysokości łącznej sumy ubezpieczenia 360.000,00 zł; ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu w (...) S.A w W. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia. Jeżeli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlegać miało automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 180 miesięcy., licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorcy upoważnili (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50 % różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorcę, tj. 3.780,00 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji; przelew na rzecz (...) praw z umowy ubezpieczenia na życie zawartej przez Kredytobiorców na kwotę nie niższą niż 360.000,00 zł oraz prawne zabezpieczenie spłaty kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w (...) odpisu z księgi wieczystej nieruchomości, potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki, ustanowionej na rzecz (...) w postaci ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) S.A.

Umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF została zawarta przez strony według standardowego wzorca umownego stosowanego przez (...) (okoliczność bezsporna). Powodowie przed wyborem Banku dowiadywali się o warunki kredytów w innych bankach – przy podjęciu decyzji kierowali się wysokością rat. Postanowienia umowy w zakresie zabezpieczenia prawnego w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego nie były indywidualnie uzgadniane między stronami, treść umowy kredytu nie była negocjowana przez strony umowy.

W dniu 26 sierpnia 2009 r. (...) S.A. pobrał z rachunku M. M. oraz R. M. kwotę 3.780,00 zł, w dniu 1 października 2012 r. kwotę 4.002,05 zł oraz w dniu 6 października 2015 r. kwotę 3.411,30 zł.

Pismem z dnia 19 sierpnia 2015 r. M. M. i R. M. wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 7.782,05 zł w terminie 7 dni., która nie została na ich rzecz uregulowana.

Sąd Rejonowy stwierdził, że ustalił stan faktyczny na podstawie załączonych do akt sprawy dokumentów podnosząc, iż ich autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony procesu. Sąd wskazał, że poczynił ustalenia w oparciu o treść zeznań powodów M. M. i R. M., które uznał za logiczne, spójne i zgodne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w zasadniczej części.

Sąd podkreślił, że powodowie wywodzili swoje roszczenie w związku z uznaniem postanowienia umownego za klauzulę niedozwoloną odnoszącą się do odnowienia ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, które nie powinno ich wiązać a składki pobrane na jego podstawie winny podlegać zwrotowi stosownie do art. 410 § 2 k.c.

Sąd I instancji wskazał, że zapis umowy zawarty w § 3 ust. 3, na który wskazywała strona powodowa, jak też żaden inny zapis przedmiotowej umowy, nie były w pełni tożsame w treści z postanowieniem uznanym za klauzulę niedozwoloną w ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w W. z dnia 24 sierpnia 2012 roku, XVII AmC 2600/11. Podkreślił także, że wobec treści przepisów art. 385¹-385³ k.c. dotyczących niedozwolonych postanowień umownych, ocena, czy konkretny zapis umowy stanowił klauzulę abuzywną, czy też nie, jest dopuszczalna podczas rozpoznawania każdej sprawy cywilnej dotyczącej konkretnego stosunku obligacyjnego, czyli w toku tzw. kontroli indywidualnej, nie zaś wyłącznie w trakcie tzw. kontroli abstrakcyjnej dokonywanej przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w postępowaniu odrębnym w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w oparciu o przepisy art. 479³⁶-art. 479⁴⁵ k.p.c. niezależnej od istnienia konkretnego zobowiązania. Sąd Rejonowy stwierdził, że celem kontroli abstrakcyjnej jest ochrona interesu publicznego w postaci zbiorowego interesu konsumentów, przy czym pośrednio może dojść do realizacji indywidualnego interesu konsumenta, który wystąpił z powództwem. Prawomocne wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołują skutki wobec osób trzecich, a zatem charakteryzują się tzw. rozszerzoną prawomocnością (art. 47943 k.p.c.). Kontrola abstrakcyjna polega na analizowaniu treści postanowień wzorca umowy w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i jest dokonywana niezależnie, czy między stronami doszło do zawarcia umowy z wykorzystaniem tego wzorca. Jej następstwem jest wyłącznie stwierdzenie bezskuteczności konkretnego postanowienia umowy na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., wskutek czego postanowienie takie zostaje wyeliminowane z obrotu prawnego. Sąd wskazał, że kontrola incydentalna wzorca umowy jest dokonywana przez sąd w celu udzielenia ochrony indywidualnemu interesowi konsumenta, zaś wyrok wydany przez sąd wiąże tylko strony danego postępowania. Podkreślił także, że w każdym postępowaniu sądowym, w którym strona powołuje się na fakt inkorporowania do treści umowy niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu treści przepisu art. 385¹ § 1 k.c. albo poprzez wytoczenie powództwa bądź w formie zarzutu podniesionego w sprawie, sąd jest w pełni uprawniony do badania treści postanowień konkretnej umowy a w sytuacji, w której przy jej zawieraniu posłużono się wzorcem umowy, badanie to obejmować powinno również postanowienia tego wzorca.

Sąd Rejonowy po dokonaniu kontroli incydentalnej wskazanego przez stronę powodową zapisu umowy uznał, że bez wątpienia istniały podstawy do uznania, że zapis umowy kredytowej z dnia 13 sierpnia 2009 roku w jej § 3 ust. 3 stanowił niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu przepisu art. 385¹ k.c. Podkreślił również, że umowa kredytowa nie była związana z działalnością zawodową ani gospodarczą powodów, którzy w zakresie jej zawarcia są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ k.c.

Odnosząc się do przesłanek niezbędnych dla uznania postanowienia umowy za niedozwolone wskazanych w treści przepisu art. 385¹ k.c., w pierwszej kolejności Sąd I instancji dokonał analizy pod kątem czy zapis umowny zawarty w § 3 ust. 3 można było uznać za postanowienie określające główne świadczenia stron umowy i czy zostało ono sformułowane w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu Rejonowego kwestionowany zapis umowny, we wskazanym powyżej zakresie, odnosił się do świadczenia niebędącego świadczeniem głównym, a nadto świadczenie, którego dotyczył nie zostało w jego treści określone w sposób jednoznaczny.

Sąd ocenił jako nietrafną argumentację pozwanego, zgodnie z którą wszelkie informacje dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, były zawarte w umowie oraz Regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych stanowiącego integralną część umowy kredytowej. Podkreślił, że ze wskazanych przez pozwanego dokumentów nie wynikało, jaki był rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki były objęte tą ochroną, ani też jakie były ewentualne wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela, a powołane przez niego dowody w postaci umowy i Regulaminu nie precyzowały dokładnie uprawnień ani obciążeń, jakie miałyby wynikać dla powodów z treści postanowienia zawartego w § 3 ust. 3 umowy kredytowej.

Sąd I instancji odnosząc się do Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych wskazanego przez stronę pozwaną stanowiącego załącznik do odpowiedzi na pozew wskazał, że dokument ten nie zawierał w swej treści postanowień dotyczący wprost ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, gdyż nie określono w nim, do jakiej kwoty ubezpieczyciel może, w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego i wypłaty z tego tytułu stronie pozwanej odszkodowania, zwrócić się z roszczeniem regresowym do powodów oraz, co jest rozumiane pod pojęciem „innego zdarzenia kończącego okres ubezpieczenia”, które mogłoby zapobiec automatycznemu kontynuowaniu ubezpieczenia. Sąd Rejonowy stwierdził, że nie sposób było uznać, by dokument w postaci Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych przedłożony przez stronę pozwaną w jakikolwiek sposób precyzował, w zakresie mającym istotne znaczenie dla powodów, postanowienia zawarte w treści § 3 ust. 3 umowy kredytowej. Sąd zważył, że sporne postanowienie umowne nie dawało konsumentowi żadnych uprawnień w zakresie oceny zasadności kontynuowania umowy ubezpieczenia po upływie początkowych 36 miesięcy okresu kredytowania, bowiem brak w jego treści jakiegokolwiek zapisu wskazującego, na jaki okres umowa ubezpieczenia niskiego wkładu zostanie automatycznie przedłużona po upływie 36 miesięcy. W zapisie tym przewidziano jedynie maksymalny okres trwania ubezpieczenia, który został określony na 180 miesięcy, zaś w ramach tego limitu pozwany mógł faktycznie dowolnie przedłużać ochronę ubezpieczeniową a konsument nie miał na takie decyzje żadnego wpływu. Sąd Rejonowy uznał, że przedmiotowe postanowienie nie zawierało zatem dostatecznie jasnych i precyzyjnych informacji pozwalających kredytobiorcy na uzyskanie szczegółowej wiedzy, jak faktycznie będą kształtowały się koszty ubezpieczenia oraz jak długo będzie on zobowiązany do refundowania ich pozwanemu, jeżeli w ciągu 36 miesięcy od dnia podpisania umowy kredytowej nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem.

Sądu I instancji wskazał, że kwestionowanej formy zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci nie można było uznać za świadczenie główne stron umowy. Pojęcie to dotyczy wyłącznie istotnych elementów umowy i winno być w każdym wypadku interpretowane w wąski sposób. Podkreślił, że kwestionowane postanowienie nie konstituowało dodatkowego stosunku umownego w ramach umowy kredytu w postaci umowy ubezpieczenia. § 3 ust. 3 wkładał na kredytobiorcę jedynie obowiązek zwrotu kosztów składki ubezpieczeniowej, zaś umowa ubezpieczenia była zawierana pomiędzy bankiem a towarzystwem ubezpieczeniowym i kredytobiorca poprzez sfinansowanie składki nie stawał się jej stroną. Z tych względów Sąd Rejonowy stwierdził, że analizowane postanowienie dotyczy jedynie dodatkowej opłaty lub prowizji obciążającej stronę, które nie jest istotnym postanowieniem umowy kredytu, a zatem nie odnosi się do świadczeń głównych stron.

Sąd Rejonowy wskazał, że przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia została określona w treści przepisu art. 385¹ § 3 k.c. i dokonanie oceny, czy dane postanowienie umowne było indywidualnie uzgodnione przez strony umowy wymagało zatem zbadania procedur obowiązujących w pozwanym banku i dotyczących procesu udzielania kredytów hipotecznych oraz przebiegu tego procesu w toku zawierania umowy kredytowej z dnia 13 sierpnia 2009 roku. Sąd podkreślił, że ciężar udowodnienia indywidualnych uzgodnień spoczywa na tym, kto się na nie powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.), a zatem soczywał na pozwanym.

Sąd I instancji stwierdził, że podstawę zawarcia umowy kredytowej z dnia 13 sierpnia 2009 r. stanowiło wypełnienie i złożenie przez powodów wniosku kredytowego sporządzonego na formularzu udostępnianym przez stronę pozwaną, którego treść nie podlegała negocjacji. Sąd podkreślił, że pozwany wskazał, iż gdyby część kredytu stanowiąca niski wkład nie została zabezpieczona czy to przez ubezpieczenie niskiego wkładu czy ustanowienie innego zabezpieczenia, bank nie udzieliłby powodom kredytu hipotecznego.

Sąd Rejonowy podkreślił, że w toku postępowania strona pozwana wskazywała, iż przed zawarciem umowy powodowie zapoznali się z postanowieniami Regulaminu, potwierdzając to podpisem złożonym pod umową kredytową i na poparcie tych twierdzeń strona pozwana przedstawiła wskazany wyżej Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) hipotecznych. Po przeanalizowaniu treści przedmiotowego Regulaminu Sąd Rejonowy stwierdził, że w jego treści nie zawarto definicji „wkładu własnego” ani „wymaganego wkładu własnego”, ani „niskiego wkładu własnego”, ani też „ubezpieczenia niskiego wkładu własnego”. Wskazał, że jako kredytobiorca została zdefiniowana osoba fizyczna, z którą bank podpisał umowę o kredyt i jako prawne zabezpieczenie kredytu w Regulaminie zdefiniowano prawną formę zabezpieczenia wiarygodności strony pozwanej z tytułu udzielonego kredytu przyjmowaną przez stronę pozwaną zgodnie z obowiązującymi u strony pozwanej zasadami, a zdolność kredytową zdefiniowano natomiast jako zdolność do spłaty zaciągniętego kredytu wraz z odsetkami w umownych terminach spłaty. Sąd wskazał, że z kolei w Rozdziale IV Regulaminu określono zaś zasady udzielania kredytów hipotecznych określające: rodzaje udzielanych kredytów; ich przeznaczenie; warunki otrzymania kredytu, do których nie zaliczono wkładu Rozdział VI Regulaminu określał natomiast prawne zabezpieczenia udzielanego kredytu hipotecznego.

Odnosząc się do określonych w ww. Regulaminie zabezpieczeń spłaty kredytu Sąd Rejonowy stwierdził, że brak wśród nich ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, choć w § 19 ust. 1a wskazano na „inne zabezpieczenie”, jednak ustęp ten dotyczył prawnego zabezpieczenia kredytu na okres przejściowy i trwał do czasu ustanowienia zabezpieczenia w postaci hipoteki, który ostatecznie nie miał więc zastosowania w tej sprawie. Również § 23 ust. 1 Regulaminu wskazujący na warunki pozwalające na uruchomienie kredytu hipotecznego zdaniem Sądu I instancji nie zawierał postanowień odnoszących się do ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, co zonaczało, że jedynie umowa kredytowa i tylko w swoim § 3 ust. 3 regulowała ubezpieczenie niskiego wkładu własnego. Sąd Rejonowy stwierdził, że pozwany nie sprostął ciężarowi dowodu w zakresie w jakim wskazywał, iż postanowienia zawartej z powodami umowy były uzgadniane indywidualnie.

W ocenie Sądu I instancji zakwestionowane przez stronę powodową postanowienie umowne spełniało przesłanki „rażące naruszenie interesów konsumenta” podnosząc, że stosunek dodatkowego ubezpieczenia powstały na mocy spornej klauzuli zabezpieczał jedynie bank, pozbawiając kredytobiorców jakichkolwiek korzyści z obowiązku zapłaty składki. Rażąca jednostronność korzyści spowodowała nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron umowy, godząc w równowagę kontraktową. Sąd Rejonowy stwierdził, że nie zasługuje na aprobatę stanowisko pozwanego, zgodnie z którym korzyścią powodów było uzyskanie kredytu we wnioskowanej wysokości. (...) S.A. przyznał powodom kredyt na kwotę ponad 100.000 zł niższą od wnioskowanej, między innymi przez arbitralne przyjęcie niższej wartości nieruchomości po zakończeniu inwestycji niż wskazana w operacie szacunkowym sporządzonym przez rzeczoznawcę majątkowego. Zapis § 3.3 umowy kredytowej nie tylko nakładał na powodów ciężar ponoszenia dodatkowych, wysokich kosztów uzyskania kredytu (ponad 10.000 zł), ale również przerzucał na konsumentów ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej przez pozwanego bank. Interes pozwanego został bowiem dostatecznie zabezpieczony ustanowioną na nieruchomości kredytobiorców hipoteką, stanowiącą podstawowe, powszechnie stosowane i uznane w obrocie zabezpieczenie kredytu hipotecznego. Ubezpieczenie niskiego wkładu stanowi zaś dodatkowe zabezpieczenie z tytułu ryzyka niespłacenia kwoty stanowiącej różnicę pomiędzy wartością nieruchomości w chwili udzielenia kredytu a wymaganym w tej dacie przez bank wkładem własnym. Naruszenie interesów konsumentów zachodzi przede wszystkim poprzez obciążenie ich nieuzasadnionymi kosztami związanymi z kontynuacją ubezpieczenia (wyrok Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 20 listopada 2013 roku, VI ACa 1521/12, Lex).

Sąd Rejonowy wskazał, że już samo nieprzedstawienie powodom treści umowy ubezpieczenia uznać należało za dokonane z naruszeniem dobrych obyczajów. Nieudzielenie stronie powodowej szczegółowych informacji o treści stosunku ubezpieczenia, a w szczególności pozbawienie powodów możliwości zapoznania się z ogólnymi warunkami ubezpieczenia niskiego wkładu własnego celem uzyskania przez nich wiedzy o tym, jaki jest rzeczywisty zakres ochrony ubezpieczeniowej, jakie wypadki są objęte tą ochroną oraz jej warunki, nie usprawiedliwiał fakt, że zgodnie z postanowieniami umowy kredytowej powodowie nie byli stroną umowy ubezpieczenia, a co za tym idzie nie byli również uprawnieni do wyboru ubezpieczyciela. Powodowie mieli pokryć koszty ubezpieczenia, co więcej mogli

oni również stać się dłużnikami ubezpieczyciela z racji wypłaconego pozwanemu odszkodowania. Powodowie w istocie dysponowali jedynie oświadczeniem pracowników banku, że ubezpieczenie niskiego wkładu jest warunkiem udzielenia kredytu, nie posiadając jednakże wiedzy o konsekwencjach, z jakimi wiązało się wykreowanie dodatkowego stosunku ubezpieczenia. Powodowie nie mogli także, wbrew twierdzeniom pozwanego, skorzystać z innej formy zabezpieczenia. Nie zostały im one przedstawione. Nie wyjaśnia podstawowych elementów powstałego stosunku prawnego. Nie zawiera nawet odesłania do regulacji, która wyjaśniałaby zasady działania ubezpieczenia, wyliczania składki, automatycznego przedłużania ubezpieczenia itd. Pozwany w odpowiedziach na prośby powodów o udzielenie informacji na temat wyliczenia składki, posługiwał się niezdefiniowanymi pojęciami, opierając swoje kalkulacje na nieznanym kredytobiorcom zasadach. Ograniczona informacja na temat ubezpieczenia niskiego wkładu znajdująca się na stronie internetowej pozwanego, zdaniem Sądu I instancji, sugerowała kilka możliwych sposobów wyliczenia składki, na co najlepszym dowodem jest przekonanie strony powodowej o słuszności własnego wyliczenia.

Reasumując, Sąd I instancji biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy powyższe, w tym w szczególności fakt, że zostały wykazane wszystkie przesłanki uznania kwestionowanego postanowienia umowy kredytowej za klauzulę niedozwoloną stwierdził, iż postanowienie umowy zawarte w treści § 3 ust. 3 nie wiązało strony powodowej, przy jednoczesnym związaniu jej umową kredytową w pozostałym zakresie.

Powołując się na treść art. 405 k.c. Sąd Rejonowy stwierdził, że strona pozwana uzyskała korzyść majątkową poprzez obciążenie powodów kosztami zawarcia przez siebie z ubezpieczycielem umowy ubezpieczenia niskiego wkładu w kredycie hipotecznym i wzbogaciła się o pobrane od powodów kwoty z tytułu składki ubezpieczenia niskiego wkładu. W ocenie Sądu I instancji, postanowienia dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu były się postanowieniami abuzywnymi, a zatem strona pozwana nie mogła obciążać powodów obowiązkiem uiszczenia składki z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu i stosownie do art. 410 § 2 k.c. pozwany winen zwrócić powodom pobrane od nich kwoty w łącznej wysokości 11.193,35 zł z tytułu składek ubezpieczenia niskiego wkładu, gdyż nie byli zobowiązani do świadczenia na rzecz pozwanego zwrotu ww. kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu z uwagi na abuzywność zapisu umownego takie ubezpieczenie wprowadzającego.

Sąd Rejonowy częściowo uwzględnił żądanie strony powodowej dotyczące odsetek ustawowych stosownie do treści art. 481 § 1 k.c. Sąd podkreślił wobec treści art. 455 k.c., że z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy wynikało, iż w dniu 21 sierpnia 2015 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 7.782,05 zł w terminie siedmiu dni i w związku z tym odsetki ustawowe od wskazanej kwoty należało zatem zasądzić od dnia 29 sierpnia 2015 r. Jednocześnie Sąd I instancji zwrócił uwagę, że brak w aktach sprawy wezwania pozwanego do zapłaty kwoty 3.411,30 zł, i odsetki ustawowe należało zasądzić od dnia następującego po dniu doręczenia odpisu pozwu pozwanemu tj. od dnia 7 listopada 2015 r.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego.

Pozwany zaskarżył powyższy wyrok w części uwzględniającej powództwo oraz zasądzającej od niego koszty postępowania, zarzucając mu:

1) naruszenie art. 3 k.p.c. w związku z art.6 k.c. i w związku z art. 232 k.p.c. poprzez pozbawione podstaw przyjęcie, iż strona powodowa udowodniła roszczenie dochodzone pozwem co do zasady, w szczególności poprzez uznanie, że nie zachodzi w niniejszym postępowaniu konieczność dowodzenia przez powoda wystąpienia w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy wystąpienia obu z przesłanek abuzywności kwestionowanego postanowienia umowy kredytu tj. naruszenia dobrych obyczajów i rażącego naruszenia interesów, W konsekwencji Sąd Rejonowy bezpodstawnie przyjął, iż strona powodowa udowodniła roszczenie tj. wykazała, że sporne postanowienie umowy kredytu jej nie wiąże,

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

a) wybiórcze i fragmentaryczne rozważenie zebranego materiału dowodowego z pominięciem dowodów z dokumentów (m.in. wnioski kredytowy, umowa kredytu) i znaczącej części zeznań powodów, tj. w części, w jakiej:

- wskazywały na sytuację majątkową powodów w dacie ubiegania się o kredyt, tj. że powodowie (powód) w dacie ubiegania się o udzielenie kredytu byli właścicielem innej nieruchomości, której obciążenie hipoteką na zabezpieczenie wierzytelności w pełni możliwe i dopuszczalne na gruncie § 21 Regulaminu, zatem powodowie mieli obiektywną możliwość zabezpieczenia spłaty kredytu również w ramach innych aniżeli wynikające ze spornego postanowienia, form zabezpieczenia spłaty wprost przewidzianych w Regulaminie, niemniej jako przedmiot zabezpieczenia hipotecznego powodowie we wniosku kredytowym wskazali wyłącznie nabywaną ze środków z kredytu nieruchomość;
- Regulamin kredytowania przewidywał w § 21 wiele form zabezpieczenia, w tym form nie budzących wątpliwości powodów, jak hipoteka, nie kwestionowana przez powodów, co do której w związku z ubieganiem się o kredyt u pozwanego i w innych bankach, powodowie rozważali obciążenie nią dotychczas posiadanej nieruchomości, niemniej jednak nie zdecydowali się na tego rodzaju rozwiązanie na etapie czynności prowadzących do zawarcia umowy, nie wskazywali tej formy zabezpieczenia we wniosku kredytowym, jak i nie twierdzą aby pozwany bank odmówił przyjęcia takiej formy dodatkowego zabezpieczenia (zeznania powódki, na rozprawie dn. 11.12.2015 r.);
- z zeznań powodów złożonych na rozprawie 11.12.2016 r. wynikało, iż powodowie z założenia dążyli do zawarcia umowy kredytowej w taki sposób, aby kwota kredytu pokrywała 100% wartości nieruchomości, a zatem, aby nabycie nieruchomości następowało wyłącznie ze środków pochodzących z kredytu udzielonego przez bank, a zatem bez wkładu własnego powodów;
- z zeznań powodów wynika, iż co do istotnych dla sprawy okoliczności, powodowie zasłaniają się niepamięcią (co do takich okoliczności, które mogłyby wskazywać na brak podstaw do uznania roszczenia za zasadne), podczas gdy szereg innych okoliczności, wprost nawiązujących do przesłanek zastosowania art. 385¹ k.c. powodowie zdają się pamiętać doskonale i podawali je w trakcie zeznań bez jakichkolwiek wątpliwości, przy czym część istotnych informacji podanych przez powodów, jest wprost sprzeczna np. z treścią umowy, i wyraźnie ukierunkowana na realizację interesu procesowego powodów w sprawie, co w istotny sposób wpływać winno na ocenę wiarygodności zeznań powodów, zwłaszcza, iż ich treść co do poszczególnych kwestii zdaje się stać w sprzeczności z treścią materiału dowodowego, a z zeznań tych nie wynika, aby rozbieżność ta mogła wynikać z zatarcia się tychże okoliczności w pamięci powodów np. co do wskazania w umowie kosztu ubezpieczenia niskiego wkładu, co do którego poódka zeznawała, iż umowa kosztu takiego nie określała, tj. jaka kwota zostanie pobrana, mimo, iż takowa wprost została w umowie wskazana co do pierwszego okresu objęcia kredytu ubezpieczeniem spłaty kredytu;

b) niezasadne pominięcie dowodów wskazujących na fakt poniesienia przez pozwany bank kosztów ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu w części odpowiadającej kwocie objętej ubezpieczeniem niskiego wkładu własnego, tj. zwłaszcza z pominięciem potwierdzenia objęcia kredytu powodów przez pozwany bank ubezpieczeniem w (...) S.A., za zapłatą składki w kwocie równej kwotom uiszczonym przez powodów, a w konkluzji wyprowadzenie przez Sąd wniosku, iż po stronie banku wystąpiła nieuzasadniona korzyść się kosztem strony powodowej,

c) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez to, że Sąd I instancji dokonał szcążtkowego ustalenia stanu faktycznego sprawy w zakresie posiadanej przez stronę powodową wiedzy o warunkach kredytowania, z pominięciem znacznej części materiału dowodowego sprawy,

3) naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. i art. art.385² k.c. poprzez wadliwą ich wykładnię polegającą na:

a) sprowadzeniu oceny abuzywności spornego postanowienia umowy kredytu zawartego w § 3 ust. 3 w znaczącej i pierwszoplanowej mierze do ustalenia niejednoznaczności postanowienia,

b) nieprawidłowej interpretacji przesłanek abuzywności: ukształtowania praw i obowiązków konsumenta niezgodnie z dobrymi obyczajami oraz naruszenia interesu konsumenta w kwalifikowanym, rażącym stopniu, poprzez brak rozważenia czy w tej konkretnej sprawie doszło do sformułowania praw i obowiązków powodów w spornej klauzuli z naruszeniem dobrych obyczajów w sposób rażąco naruszający interes strony powodowej jako kredytobiorcy,

c) nieuzasadnionym przyjęciu, iż przewidziany w § 3 ust.3 umowy kredytu obowiązek spełnienia przez powodów świadczenia pieniężnego, stanowiącego co do jego wymiaru równowartość świadczenia banku z tytułu ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia kredytu .wynikającego ze specyfiki kredytu i zakresu żądania kredytobiorcy co do kwoty kredytu zaspokajającej interes powodów, stanowi samo w sobie podstawę do utożsamiania tegoż obowiązku umownego z narzuceniem przez przedsiębiorcę warunków umowy,

d) nieuzasadnionym przyjęciu, iż fakt poniesienia przez stronę powodową kosztów odpowiadających poniesionemu przez bank dodatkowemu kosztowi, wynikającemu ze specyfiki kredytu udzielanego powodom, stanowi o działaniu sprzecznym z dobrymi obyczajami i naruszeniu interesów strony powodowej w rażącym stopniu,

e) nieuzasadnionym przyjęciu przez Sąd Rejonowy, iż zabezpieczenie interesu wierzyciela (pозwanego banku) poprzez ustanowienie dodatkowego zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w sposób ukształtowany w spornej klauzuli może być ocenione jako naruszające dobre obyczaje i nieuzasadnione, a do tego prowadzące do rażącego naruszenia interesów strony powodowej, w okolicznościach, w których sposób zabezpieczenia jest zgodny z prawem, jak i nie stanowił nadmiernego obciążenia strony powodowej jako kredytobiorcy,

f) niezasadnym pominięciu niekwestionowanej przez powodów, a dowodzonej przez stronę pozwaną okoliczności, iż w przypadku wniesienia przez kredytobiorcę, wymaganego przez bank do udzielania kredytu, wkładu własnego, koszty opłat zarówno po stronie banku, jak i po stronie kredytobiorcy, nie powstałyby, jako że koszty te związane są wyłącznie i bezpośrednio z zakresem żadanego przez stronę powodową kredytowania,

g) wyłączeniu z zakresu oceny wystąpienia przesłanek z art. 385¹ k.c. szeregu okoliczności mających miejsce w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony pod kątem zgodności spornego postanowienia z dobrymi obyczajami i dokonanie tej oceny w oderwaniu od tych okoliczności, w oparciu o własne przekonanie Sądu,

h) wyprowadzeniu wniosku, dającego się wywieść z motywów rozstrzygnięcia, iż przepisy art. 385¹ k.c. i 385² k.c. stanowią podstawę do dokonywania wyizolowanej od całokształtu relacji kontraktowej stron ich oceny, w oparciu jedynie o brzmienie konkretnego postanowienia umowy, tj. z pominięciem jego osadzenia w umowach zawartych przez strony oraz w okolicznościach towarzyszących ich zawarciu oraz stanowiących przyczynę wprowadzenia do treści umowy kredytu spornego postanowienia, w konkretnych okolicznościach działania stron w dacie zawierania umowy,

4) naruszenie art. 93 ust. 1 ustawy Prawo bankowe w związku z art. 65 § 2 k.c, polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, iż czynności pozwanego banku wyrażone w spornym postanowieniu umowy, zmierzające do uzyskania zabezpieczenia udzielanego kredytu w taki sposób, aby wartość zabezpieczeń kredytu, jak i możliwość zaspokojenia poprzez realizację tych zabezpieczeń, będąca wyrazem szczególnego uprawnienia banku (por. tytuł rozdziału 8 ustawy Prawo bankowe: szczególne uprawnienia i obowiązki banków) wynikającego ze zwiększonego, w przypadku kredytu powodów, ryzyka ponoszonego przez bank, mogą zostać uznane za abuzywne,

5) naruszenie art. 385¹ k.c, w związku z art. 385² k.c. oraz z art. 221 k.c, poprzez pozbawione podstaw przyjęcie, iż przepis art. 385¹ k.c. stanowi wyraz paternalistycznej ochrony przyznanej konsumentowi jako stronie umowy zawartej z przedsiębiorcą w taki sposób, iż powód jako konsument nie jest obowiązany do wykazania żadnej, chociażby elementarnej staranności, przy podejmowaniu decyzji o wstąpieniu w relację kontraktową z przedsiębiorcą, jest uprawniony aby kierować się wyłącznie własnymi, uzasadnionymi oczekiwaniami co do zawieranej umowy, zwłaszcza wówczas, kiedy konsument będący stroną umowy zawartej z przedsiębiorcą jest osobą posiadającą wyższe

wykształcenie, aktywną zawodowo, sprawującą funkcje kierownicze (por. dane dotyczące powódki we wniosku kredytowym),

6) naruszenie art. 410 § 2 k.p.c, poprzez pozbawione podstaw przyjęcie, iż pozwany bank wzbogacił się kosztem strony powodowej w stopniu odpowiadającym kosztom objęcia kredytu powoda, ubezpieczeniem brakującego (niskiego) wkładu własnego.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę skarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa, oraz w punkcie trzecim wyroku poprzez zmianę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za pierwszą instancję. Wniósł także o zasądzenie od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za II instancję.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego podlegała oddaleniu, jako bezzasadna.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy oraz częściowo dokonaną przez ten Sąd ich ocenę prawną. W ocenie Sądu Okręgowego, chybiony jest podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia artykułu 233 k.p.c. Normy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak SN w orz. z 6 listopada 1998 r., II CKN 4/98, niepubl.; oraz w orz. z 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/00). Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wnioskowanym przez strony i dokonał niebudzących wątpliwości ustaleń faktycznych, nie uchybiając przy tym zasadom z art. 233 § 1 k.p.c.

Zasadnicze elementy stanu faktycznego sprawy były między stronami bezsporne, w szczególności dotyczące samego faktu zawarcia umowy kredytowej, jej treści, wysokości i terminów dokonywanych przez powodów wpłat i sposobów ich rozliczenia przez stronę pozwaną. W zasadniczej części nie budziły też wątpliwości okoliczności zawarcia umowy.

Spór stron dotyczył w zasadzie wyłącznie prawnej oceny stanu faktycznego. W szczególności strona pozwana twierdziła, że § 3 ust. 3 umowy nie stanowił tzw. klauzuli abuzywnej w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., przy czym na uzasadnienie tego stanowiska przytaczała argumenty wskazujące na odmienną ocenę stanu faktycznego sprawy, zwłaszcza wiedzy powoda o treści tego postanowienia na wcześniejszych etapach procedury udzielenia kredytu. Zdaniem Sądu Okręgowego nie miały one jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia zasadności zarzutów apelacji, z uwagi na prawną wadliwość wniosków formułowanych przez skarżącego w oparciu o ustalenia faktyczne dotyczące motywów zawarcia umowy kredytu w wysokości 100% ceny nabycia prawa do lokalu i stanu wiedzy powoda co do jej treści.

Sąd Rejonowy trafnie podkreślił, że w świetle dyspozycji art. 385¹ § 1 k.c., istotne dla rozstrzygnięcia było to czy postanowienie § 3 ust. 3 umowy, zobowiązujące powodów do zapłaty opłat na pokrycie składki z tytułu tzw. ubezpieczenia niskiego wkładu, wiązało ich, czy też stanowiło niedozwolone postanowienie umowne,

Zauważyć należy, że w przedmiotowej sprawie nie budziło wątpliwości, że pozwany bank zawarł umowę z konsumentem, a postanowienie nie dotyczyło głównych świadczeń, a więc wypłaty kwoty kredytu oraz jego spłaty. Wprawdzie pozwany w złożonej apelacji kwestionuje uznanie, iż postanowienie § 3 ust. 4 umowy kredytu nie dotyczy określenia głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia, należy jednak stwierdzić, że wedle treści art.

69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jednolity Dz.U. z 2015 roku, poz.128), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego jest jednym ze sposobów zabezpieczeń spłaty kredytu, a zatem stanowi świadczenie o charakterze ubocznym. Zabezpieczenie ma jedynie akcesoryjny charakter i nie jest świadczeniem niezbędnym przy ustalaniu treści umowy. Nie ma zatem racji skarżący, twierdząc, iż świadczenie z tytułu ubezpieczenia stanowi element ceny. Poza tym umowa w sposób całkowicie odrębny reguluje kwestię wynagrodzenia pozwanego.

Sąd Okręgowy stwierdza, że zgromadzony materiał dowodowy nie mógł być podstawą ustalenia, że postanowienie umowne zawarte w § 3 ust. 3 umowy kredytowej zostało uzgodnione indywidualnie, bowiem nie jest możliwe, by postanowienia wzorca, które są inkorporowane do umowy na podstawie art. 384 § 1 lub 2 k.c., były przedmiotem indywidualnych uzgodnień pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą. Reguła ta dotyczy zarówno samych postanowień wzorca, jaki i tych, które uprzednio zawarte w nim włączone zostały do treści umowy.

Sąd II instancji stwierdza, że Sąd Rejonowy trafnie ustalił, iż w przedmiotowej sprawie powodowie nie mieli wpływu na ustalenie treści wzorca, stworzonego przez bank na długo przed zawarciem z nimi umowy. Skarżący w swojej argumentacji prawnej miesza okoliczności istotne dla ustalenia spełnienia przesłanki indywidualnego uzgodnienia ze skutkiem związania strony treścią wzorca. Zapoznanie z treścią wzorca i zgoda na zawarcie umowy, której treść reguluje ten wzorzec to podstawa ustalenia związania konsumenta treścią tego wzorca - stosownie do treści art. 384 k.p.c. - związany wzorem jest ten komu doręczono wzorzec przy zawarciu umowy. Samo zapoznanie się z treścią doręczonego przy zawarciu umowy wzorca nie stanowi natomiast negatywnej przesłanki abuzywności i nie ma wpływu na ocenę pozytywnych jej przesłanek. Kodeks wyklucza przyjęcie indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych w tej sytuacji w zdaniu drugim art. 385 § 3 k.c. - nieuzgodnione indywidualnie są postanowienia umowne przyjęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Natomiast przesłanka ukształtowania praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia jego interesów z art. 385 § 1 k.c. tyczy się oceny treści wzorca, a nie sposobu jego wprowadzenia do umowy.

W doktrynie wyrażono słuszny pogląd, że do wykazania, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, nie jest nawet wystarczające wykazanie, iż w tej kwestii między stronami toczyły się jakieś negocjacje. Jeśli postanowienie umowy nie uległo zmianom w trakcie negocjacji, to przepis art. 385 § 3 k.c. znajdzie zastosowanie także mimo przeprowadzonych negocjacji, chyba że to przedsiębiorca wykaże, iż zaakceptowanie klauzuli przez strony było oparte na rzetelnych i wyrównanych negocjacjach (zob. M. Jagielska, Nowelizacja, s. 698 i n.).

Sytuacje braku "uzgodnienia indywidualnego" dla postanowień inkorporowanych do umowy trafnie definiuje W.Popiołek (w Kodeks cywilny Komentarz do art. 1-44910. Tom I, red. prof. dr hab. Krzysztof Pietrzykowski, 2015, Wydawnictwo: C.H.Beck, Wydanie: 8) wskazując, że ma ona miejsce nie tylko wtedy, gdy konsument związany jest wzorcem z mocy art. 384, ale także wtedy, gdy doszło - za zgodą obu stron - do inkorporowania wzorca, albo niektórych jego postanowień, do treści umowy. W takiej bowiem sytuacji można mówić o "postanowieniach umowy przejętych z wzorca". Takie postanowienia wzorca, mimo odmiennego od określonego w art. 384 trybu wiązania, nadal nie są postanowieniami "uzgodnionymi indywidualnie", chyba że konsument miał na ich treść "rzeczywisty wpływ". "Rzeczywisty wpływ" konsumenta nie zachodzi, jeżeli "wpływ" ten polega na tym, że konsument dokonuje wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (por. M. Bednarek, w: System PrPryw, t. 5, 2013, s. 761; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego: kontrola umów i wzorców umownych, MoP 2000, Nr 11; M. Lemkowski, Materialna ochrona konsumenta).

Podkreślić należy, że pozwany, na którym spoczywał ciężar wykazania, że kwestionowane postanowienie umowne zostało indywidualnie uzgodnione (art. 385¹ § 3 k.c.) nie przedstawił dowodu na to, że ustalenie sposobu dodatkowego

zabezpieczenia banku z uwagi na wartość udzielonego kredytu było przedmiotem jakichkolwiek negocjacji. Gdyby procedura zawarcia umowy kredytu mieszkaniowego w ogóle zakładała negocjacje warunków ubezpieczenia niskiego wkładu to okoliczność tę pozwany mógłby bez trudu wykazać treścią dokumentów wewnętrznych regulujących zasady i sposób prowadzenia tych negocjacji oraz potwierdzających ich przebieg. Negocjacje to proces, w którym biorą udział obie strony wyrażające swoje stanowiska i propozycje, których skutkiem jest wspólne ukształtowanie ostatecznej treści porozumienia. Dla wypełnienia warunku z art. 385¹ § 3 k.c. zdanie pierwsze konieczne jest wykazanie, że konsument swoim aktywnym działaniem miał możliwość doprowadzenia do ustalenia treści postanowienia. Logika i doświadczenie życiowe wyklucza założenie, że przy formalizmie stosowanym przez banki w procesie kredytowym etap negocjacji nie zostałby w żaden sposób nieudokumentowany. Dlatego w ocenie Sądu II instancji nie poddawały się dalszej kontrargumentacji twierdzenia zrównujące formę i skutek uzgodnienia indywidualnego treści umowy w drodze negocjacji, ze skutkiem wyrażenia zgody na przekazanie danych do przyszłej umowy z osobą trzecią i zgodą na zawarcie umowy na warunkach wskazanych we wzorze doręczonym przy jej zawarciu, nawet potwierdzoną pisemną akceptacją zaproponowanych przez Bank warunków.

Na marginesie jedynie należy wskazać, że tak jak zawarcie w opracowanym przez Bank formularzu wniosku o udzielenie kredytu dyspozycji dotyczącej zgody na przekazanie ubezpieczycielowi danych osobowych kredytobiorcy nie jest informacją o umowie ubezpieczenia kredytu, tak wyrażenie zgody na przekazanie tych danych do umowy nie jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na zawarcie umowy ubezpieczenia o określonej treści.

Sąd II instancji podziela stanowisko Sądu Rejonowego, że sporne postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, gdyż powód nie miał rzeczywistego wpływu na treść postanowień w zakresie warunków obciążenia go kosztami ubezpieczenia niskiego wkładu, przy wyrażeniu zgody na objęcie kredytu tym ubezpieczeniem. Zgoda na przyjęcie zaproponowanych przez bank postanowień warunkowała pozytywną weryfikację wniosku o udzielenie kredytu. Wskazywana przez apelującego okoliczność dotycząca świadomości i wiedzy powodów odnośnie warunków działania ubezpieczenia niskiego wkładu nie wpływa na ustalenie, że postanowienie umowne dotyczące kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu było z kredytobiorcami indywidualnie uzgadniane.

Odnosząc się do oceny ukształtowania praw i obowiązków konsumenta zauważyć należy, że rozważań w tym zakresie dokonał Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 24 sierpnia 2012 r. (sygn. akt XVII AmC 2600/11) dotyczącym postanowień wzorca umownego o tożsamej treści. Co więcej zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale podjętej w składzie siedmiu sędziów z 20 listopada 2015 r. (III CZP 17/15, BSN 2015, Nr 11) "prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone wyłącza powództwo o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę pozwanego w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 k.p.c.)". Ponadto SN wskazał, że "prawomocność materialna wyroku uznającego postanowienie wzorca umowy za niedozwolone - także po wpisaniu tego postanowienia do rejestru (art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.) - nie wyłącza powództwa o uznanie za niedozwolone postanowienia tej samej treści normatywnej, stosowanego przez przedsiębiorcę niebędącego pozwanym w sprawie, w której wydano ten wyrok (art. 365 i 366 w związku z art. 479⁴³ k.p.c.)". Niewątpliwie przy rozstrzygnięciu przedmiotowej sprawy należało mieć na względzie oceną zaskarżonego wzorca dokonaną przez sąd ochrony konsumentów i konkurencji, choć wydane przez niego rozstrzygnięcie nie wykluczało przeprowadzenia jego indywidualnej kontroli, której prawidłowo dokonał Sąd Rejonowy.

Ustalenie w art. 385¹ § 1 k.c. abuzywności z uwagi na treść postanowienia jest konsekwencją implementacji art. 3 dyrektywy Rady 13/13/EWG z 5.4.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L Nr 95 z 21.4.1993 r., s. 29). Artykuł 385¹ § 1 k.c. wprowadza dwie przesłanki uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone: sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumenta, które muszą być spełnione łącznie. Ich wykładnia powinna uwzględniać interpretację stosownych przesłanek abuzywności na gruncie dyrektywy 93/13 (dobrej wiary w znaczeniu obiektywnym oraz znaczącej nierównowagi praw

i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta), dokonywaną w oparciu o wskazania zawarte w samej dyrektywie (zob. w szczególności akapit 16 preambuły oraz art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13) oraz orzecznictwo ETS.

Sąd Okręgowy stwierdza, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, iż wzorzec umowny oceniany w sprawie niniejszej kształtował obowiązki powoda w sposób niezgodny z zasadą równorzędności stron i jednocześnie został wprowadzony do umowy w takich okolicznościach, że konsument w chwili podpisania umowy nie miał możliwości ocenić jego ekonomicznych skutków. Konsument ponosił cały ciężar ekonomiczny zawarcia umowy ubezpieczenia, choć kontrahent nie przedstawił mu ani warunków opłacanej ochrony ubezpieczeniowej, ani skutków wypłaty świadczenia z ubezpieczenia dla kredytobiorcy.

Jak trafnie podniesiono w uzasadnieniu powoływanego już wyroku z dnia 24 sierpnia 2012 r (sygn. akt XVII AmC 2600/11) zapisy nakładające na konsumentów obowiązek ponoszenia kosztów umowy ubezpieczenia w sytuacji, w której nie są oni ani stroną tej umowy ani uposażonymi z tytułu przedmiotowego ubezpieczenia, nie mogą zostać uznane za wiążące. Dalszą przyczyną stwierdzenia abuzywności przy abstrakcyjnej kontroli wzorca było ustalenie, że w jego treści nie zdefiniowano pojęć umożliwiających wyliczenia wysokości świadczenia obciążającego klienta. Nadto wzorzec nie zawiera postanowień wskazujących jakie inne zdarzenie poza całkowitą spłatą kredytu będzie powodować zakończenie okresu ubezpieczenia.

Również zdaniem Sądu Okręgowego zakwestionowane postanowienie umowne jest abuzywne z uwagi na jego treść. Obowiązki i uprawnienia stron przy realizacji zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia niskiego stanu zostały ukształtowane w taki sposób, że cały ekonomiczny ciężar uzyskania i realizacji tego zabezpieczenia ponosi konsument. Sąd Okręgowy podkreśla, że treść postanowienia wykluczała ekwiwalentność świadczeń stron przy realizacji przyjętego zabezpieczenia. Również budzi wątpliwości Sądu II instancji sposób ukształtowania praw i obowiązków stron umowy narzucenie kredytobiorcy obowiązku poniesienia całości kosztów zabezpieczenia wykonania przez niego umowy w sytuacji gdy w ekonomicznym interesie obu stron jest pozyskanie i utrzymanie zabezpieczenia gwarantującego zawarcie i wykonanie umowy kredytu. Poniesienie całości kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu przez konsumenta stawiała go w oczywiście niekorzystnej sytuacji, więc nie mogło być wątpliwości, co do rażącego charakteru naruszenia jego interesów.

Zauważyć należy, że ocena ekwiwalentności świadczeń w trybie przesłanek zachowania dobrych obyczajów i ukształtowania treści umowy bez rażącego naruszenia interesów konsumenta odbywa się przy założeniu, że obie strony umowy znajdują się w sytuacji równowagi kontraktowej. Czyli Bank jako kredytodawca ma wolę udzielenia kredytu w wysokości wskazanej przez kredytobiorcę za określonym wynagrodzeniem, a konsument jako kredytobiorca ma wolę uzyskania kredytu w określonej wysokości za zapłatą ustalonego przez kredytodawcę wynagrodzenia. Abstrakcyjność ocenianej relacji opiera się na założeniu, że Bank jako ekonomicznie silniejsza strona, mająca do zaoferowania świadczenie o charakterze bardziej pożądanym i mniej dostępnym nie wykorzystuje tej sytuacji przy ustaleniu warunków umowy. Inaczej rzecz ujmując zakłada się, że kredytobiorca przyjął by tylko takie warunki umowy korzystne dla banku, które poprawiałyby w jakimś aspekcie także jego sytuację.

Bank traktujący konsumenta jako równorzędnego partnera kontraktowego w sposób sprawiedliwy i słuszny, nie mógłby zakładać, iż konsument zgodził się na sporne postanowienie wzorca w drodze negocjacji prowadzonych na warunkach zapewniających mu realny wpływ na treść wzorca. Racjonalnie działający podmiot prowadzący negocjacje w warunkach zapewniających równowagę stron, nie zgodziłby się na poniesienie całości kosztów ubezpieczenia ryzyka działalności drugiej strony, bez jakiegokolwiek zmniejszenia swoich obowiązków lub uzyskania dodatkowych uprawnień. Tym bardziej nieracjonalnym byłby zgodzanie się na poniesienie całości kosztów ubezpieczenia działalności drugiej strony umowy w sytuacji zaniechania udzielenia jakichkolwiek informacji o skutkach działania tego ubezpieczenia.

Dlatego naruszeniem dobrych obyczajów, co słusznie podkreślił Sąd Rejonowy, było już samo zaniechanie zapoznania kredytobiorcy ze skutkami zawarcia umowy ubezpieczenia, którą w całości finansował. Brak wiedzy na temat warunków ochrony udzielanej bankowi był szczególnie istotny w kontekście skutków wystąpienia przez

ubezpieczyciela z roszczeniem zwrotnym w stosunku do kredytobiorcy w razie realizacji obowiązków z ubezpieczenia. Trudno o dobitniejszy przykład nieekwiwalentności i nierównowagi pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem niż oceniane postanowienie, które pozwanemu przynosiło same korzyści, a powodowi jedynie obciążenie finansowe. Jedynym beneficjentem ubezpieczenia pozostawał pozwany, który jako ubezpieczony uzyskał pewne, łatwe i szybkie w realizacji zabezpieczenie płatności kredytu w sytuacji niewypłacalności powoda.

Dlatego w ocenie Sądu Okręgowego postanowienie umowne nakładające na powoda obowiązek opłacenia całości składki ubezpieczenia niskiego wkładu zawartego przez i na rzecz pozwanego było postanowieniem zarówno sprzecznym z dobrymi obyczajami - skoro nie traktowało konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny - jak i rażąco naruszającym interesy – skoro kształtowało stosunki zobowiązaniowe niezgodnie z zasadą równorzędności stron.

Sąd II instancji nie podziela argumentacji pozwanego według, której korzyścią konsumenta z zawarcia nieekwiwalentnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu był sam fakt zawarcia umowy kredytowej. Takiego twierdzenia nie można przede wszystkim pogodzić z ustawowym obowiązkiem kształtowania stosunków umownych bez niedozwolonych postanowień z konsumentem. Bank jako silniejsza strona stosunku umownego nie może ukształtować warunków udzielenia kredytu w sposób naruszający zasady z art. 3851 k.c. z uzasadnieniem konieczności zabezpieczenia ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej wyłącznie na koszt kredytobiorcy. Świadczeniem ekwiwalentnym dla udzielenia kredytobiorcy kredytu w określonej wysokości było ustanie obowiązku zapłaty wynagrodzenia, czyli odsetek umownych od całej tej kwoty kredytu. Zapłata za uzyskanie przez bank ubezpieczenia niskiego wkładu w żaden sposób nie obniżyła wysokości odsetek stanowiących wynagrodzenie banku. Łączna wartość tych odsetek przy tak długim okresie kredytowania mogła zbliżyć się do wartości kwoty udzielonego kredytu. Przy tak znacznej wartości wynagrodzenia za korzystanie z kredytu nieracjonalnym jest twierdzenie, że klient z uwagi na wartość udzielonego kredytu ma jeszcze ponosić dodatkowe ciężary.

Sąd Okręgowy nie kwestionuje samej dopuszczalności i skuteczności korzystania z ubezpieczenia niskiego wkładu jako formy zabezpieczenia spełnienia części świadczenia z umowy kredytu, ale uznaje za abuzywne co do treści, te postanowienia umowy według, których kosztów zabezpieczenia ponosi w całości konsument. Bank wprawdzie obszernie uzasadniał, dlaczego z punktu widzenia jego interesów, w ramach zasad prowadzonej działalności gospodarczej zasadne jest ubezpieczanie tzw. „kredytów z niskim wkładem własnym”, jednak w żaden sposób nie wykazał powodów obciążania całymi kosztami tego zabezpieczenia klientów banku, którzy nie korzystają z żadnej ochrony w ramach tego zabezpieczenia. Sam Bank wielokrotnie podkreślał, że kredytobiorca nie był stroną umowy ubezpieczenia, nie mógł więc też uzyskać w związku z zapłatą „składki” żadnych korzyści. Umowa ubezpieczenia zaspokajała wyłącznie interesy Banku w ten sposób, że część udzielonej kwoty kredytu zwrócona miała być przez ubezpieczyciela w razie zaprzestania spłaty przez kredytobiorcę, przez co ubezpieczyciel wchodził w prawa zaspokojono banku, a kredytobiorca był zobowiązany do spłaty tej części kredytu na rzecz ubezpieczyciela a nie banku.

Ukształtowanie tego rodzaju zabezpieczenia na koszt kredytobiorcy nie wiązała się jednak z uzyskaniem przez niego tańszego kredytu, choćby w zabezpieczonej ubezpieczeniem części, choć powszechnie znaną okolicznością przy ustaleniu warunków umowy kredytowej jest to, że zmniejszenie ryzyka straty po stronie kredytodawcy przekłada się na obniżenie kosztów ponoszonych z tytułu korzystania z kredytu przez kredytobiorcę. Poniesienie przez kredytobiorcę całego kosztu ubezpieczenia banku nie przełożyło się w żaden sposób na obniżenie kosztów kredytu - bank ustalał wysokość odsetek umownych - czyli swojego wynagrodzenia - od całej kwoty takiego kredytu na wyższym poziomie w stosunku do kredytów nie zabezpieczonych w ten sposób, gdzie kredytobiorcy wydatkowali środki własne odpowiadające co najmniej 20% inwestycji. Bank mimo uzyskania pełnego zabezpieczenia spłaty 20% kwoty kredytu, dalej traktował tego rodzaju kredyt jako kredyt podwyższonego ryzyka, ustalając dla całości kwoty kredytu oprocentowanie najwyższe z oferowanych.

Tymczasem opłacona przez konsumenta forma zabezpieczenia 20% udzielonego kredytu była dla Banku najkorzystniejszą formą zabezpieczenia ze wszystkich zastosowanych przy niniejszej umowie. Bank nie ponosił żadnych kosztów własnych ani przy zawarciu tego zabezpieczenia, ani przy jego realizacji. Dla realizacji zabezpieczenia tego rodzaju Bank nie musi prowadzić egzekucji z przedmiotu zabezpieczenia, co łączy się nie tylko z koniecznością

poniesienia kosztów ale i długim okresem oczekiwania na ich uzyskanie. Bank mógł odzyskać 20% kwoty udzielonego kredytu bez spieniężania przedmiotu zabezpieczenia, co oznaczało też, że nie ponosi żadnego ryzyka spadku wartości przedmiotu zabezpieczenia. Przy kredytach udzielonych z 20% wkładem własnym kredytobiorcy, spadek wartości przedmiotu zabezpieczenia ponad 20% (a spadek cen na tym poziomie jest okolicznością jak najbardziej możliwą), oznaczał, że bank nie miał zabezpieczenia rzeczowego odpowiadającego wartości całej kwoty udzielonego kredytu.

W ocenie Sądu Okręgowego o ekwiwalentność świadczenia przy korzystaniu z tego rodzaju zabezpieczenia można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby poniesienie kosztów ubezpieczenia skutkowało dla kredytobiorcy uzyskaniem niższego oprocentowania kredytu, co najmniej w zabezpieczonej części, lub gdyby w kosztach uzyskania zabezpieczenia partycypowałby również Bank, albo gdyby opłacone przez kredytobiorcę zabezpieczenie zmniejszyło zakres lub ciężar ustanowienia innych zabezpieczeń.

Dla zachowania równowagi kontraktowej zysk Banku z tytułu pobrania większego wynagrodzenia w postaci wyższego oprocentowania od wyższej kwoty udzielonego kredytu musi odpowiadać partycypacji w kosztach uzyskania zabezpieczenia, które umożliwia ukształtowanie umowy kredytu na takich warunkach.

Sąd II instancji podkreśla, że ubezpieczenie niskiego wkładu jest formą zabezpieczenia, którego koszt klient poniósł bezzwrotnie. Z zapłatą całej ceny za ubezpieczenie nie wiąże się ustanowienie zabezpieczenia, którego realizacja nie doprowadzi do zwolnienia kredytobiorcę z długu. W przypadku zabezpieczenia rzeczowego (hipoteki) zaspokojenie z przedmiotu zabezpieczenia skutkuje jednocześnie wygaśnięciem zobowiązania dłużnika. Natomiast przy realizacji ubezpieczenia na rzecz Banku kredytobiorca nie zwalnia się z długu, ulega zmianie tylko jego wierzyciel. Dlatego regułę ponoszenia kosztów ustanowienia zabezpieczenia rzeczowego przez dającego zabezpieczenia nie można przenosić na regułę ponoszenia kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu. Z realizacji ubezpieczenia niskiego wkładu dłużnik nie uzyskuje żadnych ekonomicznych korzyści.

Niezależnie od powyższego, dodać należy, że ustanowienie omawianego zabezpieczenia w żaden sposób nie obniżyło wymogów co do form i treści innych zabezpieczeń przedstawionych przez kredytobiorcę. W szczególności suma hipoteki ustanowionej na nieruchomości nie została obniżona o wartość kwoty, której zwrot został zagwarantowany ubezpieczeniem niskiego wkładu.

Podkreślenia wymaga, że w sytuacji, gdy Bank nie uczestniczy w kosztach ubezpieczenia kredytu umożliwiającego ustalenie i pobranie wysokiego wynagrodzenia, przerzuca koszty prowadzenia swej działalności na swego klienta, który w całości finansuje uzyskanie przez bank zabezpieczenia to postanowienia umowne ustalające taki rozkład ciężaru kosztów zabezpieczenia warunkującego tak uzyskanie jak i udzielenie kredytu, jest postanowieniem zarówno sprzecznym z dobrymi obyczajami (nieotraktującym konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny) jak i rażąco naruszającym jego interesy (kształtującym stosunki zobowiązaniowe niezgodnie z zasadą równorzędności stron).

Zdaniem Sądu II instancji na ustalenie abuzywności omawianego postanowienia z uwagi na treść nie mają żadnego znaczenia ustalone w sprawie niniejszej okoliczności zawarcia umowy. Jak to już wyżej zostało wyjaśnione sposób zawarcia umowy może być istotny przy badaniu przesłanki indywidualnego uzgodnienia, a nie przy badaniu przesłanek abuzywności z uwagi na treść postanowienia. Niezrozumiałym Sądowni Okręgowemu jest stanowisko Banku według, którego wyrażenie zgody na zawarcie umowy z postanowieniami niedozwolonymi z uwagi na treść miałyby wyłączać możliwość ustalenia ich abuzywności. Wyrażenie przez konsumenta zgody na zawarcie umowy o określonej treści nie jest negatywną przesłanką ustalenia niezwiązania postanowieniami niezgodnymi indywidualnie kształtującymi prawa i obowiązki w sposób spreczny z dobrymi obyczajami, oraz rażąco naruszającymi jego interesy. Oczywistym jest, że skoro doszło do zawarcia umowy o określonej treści i związania wzorcem ustalonym przez Bank konsument musiał wyrazić zgodę na zawarcie umowy i uzyskać wiedzę o treści wzorca w sposób umożliwiającym ustalenie go tym wzorcem (art. 384 k.c.). Kwestie dotyczące skutku związania umową na warunkach ustalonych we wzorcu są całkowicie niezależne od okoliczności istotnych dla ustalenia abuzywności danego postanowienia z uwagi na treść. Bezprzedmiotowym jest badanie przesłanek abuzywności postanowienia dla inkorporowania, którego do umowy konsument nie wyraził zgody, bo w tej sytuacji nie doszło w ogóle do zawarcia umowy jako zgodnego oświadczenia

stron i związania stron postanowieniami wzorca. To właśnie zawarcie umowy na warunkach ustalonych na skutek korzystania ze wzorca otwiera możliwość badania nierównowagi kontraktowej wynikającej z treści tego wzorca. Podnoszenie przy ocenie treści umowy argumentu dotyczącego okoliczności jej zawarcia w postaci zapoznania się przez konsumenta z treścią wzorca i wyrażeniem zgody na jego zastosowanie (zgoda na ponoszenie wszelkich kosztów zabezpieczeń ustalonych według treści wzorca umownego inkorporowanego do umowy) wskazuje na niezrozumienie przesłanek umożliwiających badanie i stwierdzenie abuzywności zgodnie z art.385¹§1 k.p.c.

Dlatego w ocenie Sądu II instancji nie miały znaczenia przy badaniu trzeciej przesłanki abuzywności – z uwagi na treść wzorca - okoliczności dotyczące sposobu zapoznania konsumenta, uzyskanie akceptacji dla tej treści postanowienia, motywy jakim kierował się konsument wyrażając zgodę na przyjęcie tego rodzaju zabezpieczenia, to czy jego sytuacja ekonomiczna dawała możliwość poniesienia kosztów inwestycji w części z własnych środków czy nie. Podkreślić jeszcze raz należy - strony mogły ukształtować stosunek umowny przy wykorzystaniu tej formy zabezpieczenia, ale tylko przy zachowaniu zasady ekwiwalentności rozkładu ciężaru kosztów jego poniesienia, lub w sytuacji gdy skutek obciążenia tymi kosztami w całości konsumenta byłby rezultatem negocjacji prowadzonych na warunkach zapewniających klientowi realny wpływ na treść wzorca. Jak już wyżej zostało wyjaśnione, możliwość zapoznania się z treścią umowy kredytu oraz regulaminem, którego postanowienia inkorporowano nie oznacza, że zostały z konsumentem uzgodnione indywidualnie.

Zarzut apelacji wskazujący na naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 6 k.c. jest również chybiony. Ustalenie, że treść § 3 ust. 3 umowy kredytu w zakresie objęcia części kredytu ochrona ubezpieczeniową z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu rażąco narusza jego interes i jest sprzeczny z dobrymi obyczajami wiązało się z oceną prawną a nie ustaleniami stanu faktycznego. Ustalenia dotyczące sposobu zawarcia umowy były istotne tylko przy ocenie przesłani indywidualnego uzgodnienia. W tym przedmiocie ciężar dowodu spoczywał na pozwanym (art. 385¹§ 4 k.c.), który nie przedstawił żadnego dowodu na okoliczność prowadzenia negocjacji na warunkach dających konsumentowi realną możliwość kształtowania treści postanowień dotyczących ponoszenia kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu.

W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdza, że Sąd I instancji zasadnie ocenił, iż uiszczenie przez powodów na rzecz pozwanego kwoty 11.193,35 zł stanowiło świadczenie nienależne, w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. albowiem wskutek uznania postanowienia § 3 ust. 3 umowy kredytowej za klauzulę abuzywną doszło do upadku podstawy do pobrania składek tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu zgodnie z art. 385¹§1 k.c. (postanowienie nie wiązało konsumenta), a tym samym spełniły się przesłanki uzasadniające dokonanie zwrotu przez bank nienależnie uzyskanej kwoty. Strona pozwana uzyskała korzyść majątkową poprzez obciążenie powodów kosztami zawarcia przez siebie z ubezpieczycielem generalnej umowy ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych i wzbogaciła się o pobrane od powodów kwoty z tytułu kosztów ubezpieczenia niskiego wkładu. Zatem, w zakresie tych kosztów, świadczenie spełnione przez powodów na rzecz pozwanego banku stanowiło świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy stwierdza, że Sąd I instancji trafnie uznał, że postanowienie § 3.ust. 3 umowy nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawartej pomiędzy powodami o pozwanym o treści: „Jeżeli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorca upoważnia (...) do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50% różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym kredytobiorcy, a wkładem wniesionym faktycznie przez kredytobiorcę, tj. 3.780,70 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 bez odrębnej dyspozycji" nie wiąże powodów, a tym samym zasadnie uznał, że kwoty pobrane od powodów w oparciu o tę regulację podlegały zwrotowi.

Apelacja pozwanego od tego orzeczenia podlegała oddaleniu jako bezzasadna, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. w punkcie II wyroku.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy oparł na treści art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

SSR Renata Drozd-Sweklej SSO Waldemar Beczek SSO Grzegorz Tyliński